

**Kdaj bo predsednik
vlade sprejel
predstavnik
Slovencev?**

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34131 Trst - Ulica Capitolina, 3
Telef. 744-046 / 744-047

DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino:
34170 Gorica - Ulica Locchi, 2
Telef. 24-36

NAROČNINA: Letna 1.000 lir, polletna 550 lir
Poštni tekoči račun: Trst 11/700

Obnovljena izdaja - Leto XXIII - Štev. 16 (780)

TRST - 29. oktobra 1971

Posamezna številka 50 lir

Quindicinale
Petnajstdnevnik

Sped. in abbonam.
Postale - Gruppo II

Pravične zahteve

Ljudsko štetje nam je dalo priložnost, da ponovno preverimo razdaljo med besedami in dejanji glede vprašanja pravic Slovencev v Italiji. Obstaja sicer enotno stališče o tem štetju. V prejšnji številki smo objavili zadevno izjavo. Tudi zaradi tega se danes ne bomo ustavljali pri tej zadevi. Podčrtati želimo samo to, da je enotno stališče Slovencev glede štetja 1971 edino pravilno.

V desetletju, ki nas loči od prejšnjega štetja, se stvari v bistvu niso spremenile. Ni, torej, razlogov, ki bi narekovali Slovincem, naj priznajo rezultate štetja iz leta 1961. Tokrat (naj nam bo dovoljeno, da se tako izrazimo) se ponovlja izigravanje, čeravno v drugačni obliki kot pred desetimi leti. Tokrat gre za ugotavljanje narodnosti (samo na Tržaškem. Op. uredn.), medtem ko je pred desetimi leti šlo za občevalni jezik. (Prav zaradi tega fašisti vpijejo, da gre za «nevarnost domovine»). S tem bi radi izšli iz osamljenosti, v kateri se nahajajo.

V zadnjem času so številni dogodki ponovno potrdili, da se nadaljuje huda diskriminacija na škodo Slovencev. Tudi dejstvo, da ni bilo uradnih slovenskih vpraševalnih pol za popis pri ljudskem štetju, to potrjuje. Prav tako potrjuje, dejstvo, da Slovencev v goriški in videmski pokrajini niso šteli.

Obstajajo torej razmere, s katerimi se ni mogoče sprijazniti; razmere, ki terjajo konkretna politična dejanja, jasne in nujne ukrepe. Dejstva, torej, in ne besede; resnično demokracijo in ne le dobronamerne izjave!

V enem desetletju resda ni mogoče v celoti odpraviti stanja, ki je sad nezdrave protislovenske politike izpred fašizma in po njem, toda dejstvo je, da se po desetih letih stvari ponavljajo na skoraj enak način kot prej.

Tu ne gre za neka določena priznanja, za delne ukrepe ali skromne zadostitve; gre za mnogo več; gre za upoštevanje problemov Slovencev (velikih in «malih» problemov!): gre za demokracijo. To smo vselej poudarjali. Za to pa so nujno potrebni novi zakoni, novi ukrepi, novi instrumenti; skratka, nujno potrebna je nova politika.

Toda namesto vsega tega smo pričali dejstvu, da slovenska manjšina že skoraj eno leto čaka odgovor na enotno spomenico, ki je bila poslana predsedniku vlade. Nihče ne ve povedati, kdaj bo predsednik vlade imel čas za to, da bo sprejel enotno delegacijo Slovencev. Tudi to dokazuje, da sedanja vlada, tako kot njene predhodnice, ne upošteva Slovencev, ne upošteva problemov manjšine, ki je v pravnem pogledu na slabšem kot ostale manjšine, ki živijo v Italiji.

Naša dolžnost je — in ne le pravica — da javno in odločno protestiramo proti takemu ravnanju, in prepričani smo, da tolmačimo najgloblji čustva vseh Slovencev. S tem, da zahtevamo, naj predsednik vlade sprejme enotno delegacijo za to, da mu objasni vsebino enotne spomenice, ne posojimo mišičine. Zahtevamo samo, naj se čimprej odpravi nevzdržno stanje.

Jasno je, da ne pričakujemo, da bi nam odgovoril onorevole Antoniozzi (četudi ga spoštujemo kot človeka in kot vladnega podtajnika), še manj pa pričakujemo odgovor prefekta. Vlada, njen predsednik, naj odgovori, naj sprejme enotno delegacijo ter jasno pove svoje stališče in kakšne ukrepe namerava sprejeti!

Dokler ne bodo upoštevane zahteve, ki jih postavljajo Slovenci in ne bodo rešena vprašanja, o katerih govori enotna spomenica, bo trajalo nevzdržno stanje. In «operacija» štetja 1971 to potrjuje.

Komunistična partija, politična sila, ki združuje in usmerja velik del Slovencev v Italiji, stranka delavskega razreda, ne bo nehala zahtevati uresničitve zahtev, ki jih Slovenci enotno postavljajo, to je, naj se odpravijo nevzdržne razmere. Se in še bo pozivala Slovence, naj enotno nadaljujejo boj za pravice, ki jih demokratska republika, sad protifašističnega boja, mora priznati!

* * *

Resolucija o pomoči kmetom na Goriškem

Goriški pokrajinski svetovalci KPI, tovariši Poletto, Marizza in Menichino so predložili predsedniku goriške pokrajine osnutek resolucije o ukrepih, ki so nujno potrebni za pomoč kmetom, ki so bili prizadeti zaradi vremenskih nepravil.

Kot je znano, je sredi poletja hudo neurje povzročilo veliko škodo na nekaterih področjih goriške pokrajine. Med področji, ki so bila hudo prizadeta je tudi Števerjan.

V osnutku resolucije je med drugim rečeno, da so kmetje izgubili približno eno tretjino pridelkov in da deželna oblast doslej ni izdala nobenega predpisa, s katerim bi lahko pomagala prizadetim.

Naši tovariši pripominjajo, da je postopek preveč birokratski in prepočasen. Tudi zato je potrebno, da bi pokrajinski svet sprejel resolucijo, v kateri bi odločno zahteval od dežele in države zakon, ki bi predvideval kmetom in kmečkim delavcem plačo za njihovo delo v primeru vremenskih nepravil.

Ljudska republika Kitajska v OZN

Važen prispevek k razširitvi mednarodnega sodelovanja in utrditvi miru v svetu

Ljudska republika Kitajska je od 26. oktobra 1971 članica Organizacije združenih narodov. Dve desetletji trajajoča prizadevanja za rešitev vprašanja pravičnega zastopstva največjega naroda sveta v svetovni organizaciji, so končno prišla do cilja.

V resoluciji o pravicah LR Kitajske v OZN je rečeno: «Generalna skupščina OZN je upoštevala načela ustanovne listine OZN in bila mnenja, da je uvedba zakonitih pravic LR Kitajske bistvena, tako glede na zaščito ustanovne listine, kot tudi na stališče, da mora OZN delovati v skladu s tem dokumentom. Generalna skupščina priznava, da so predstavniki LR Kitajske edini zakoniti predstavniki kitajskega naroda v OZN in da je LR Kitajska ena od petih članic varnostnega sveta. Zato je generalna skupščina sklenila, da bo LR Kitajski vrnila vse njene pravice in priznala njene vladne predstavnike kot edine zakonite predstavnike v OZN, zastopnike Čangkajškove vlade, ki so bili protizakonito v OZN in v vseh drugih organizacijah, združenih s svetovno organizacijo, pa bodo izključili.

Za resolucijo je glasovalo: 76 držav. Te države so: Albanija (ki je predložila resolucijo), Afganistan, Alžirija, Avstrija, Belgija, Butan, Bocuana, Britanija, Bolgarija, Burma, Burundi, Belorusija, Kamerun, Kanada, Cejlon, Čile, Češkoslovaška, Danska, Ekvador, Egipt, Ekvatorialna Gvineja, Etiopija, Finska, Francija, Gana, Gvineja, Gvajana, Island, Indija, Iran, Irak, Irska,

Izrael, Italija, Jemen, Jugoslavija, Kenija, Kuba, Kuvajt, Laos, Libija, Malezija, Mali, Mavretanija, Mehika, Madžarska, Maroko, Mongolija, Nepal, Nigerija, Norveška, Nizozemska, Pakistan, Južni Jemen, LR Kongo, Peru, Poljska, Portugalska, Romunija, Ruanda, Senegal, Sierra Leone, Singapur, Somalija, Sudan, Sirija, Švedska, Tanzanija, Togo, Trinidad, Tubago, Tunizija, Turčija, Uganda, Ukrajina, Sovjetska zveza, Zambija.

Proti resoluciji je glasovalo 35 držav. Te države so: Avstralija, Bolivija, Brazilija, Centralna Afrika, Čad, Dahomej, Dominikana, Gabon, Gvatemala, Haiti, Honduras, Japonska, Kambodža, Kongo, Kostarika, Lesoto, Liberija, Madagaskar, Malavi, Malta, Nikaragua, Niger, Nova Zelandija, Paragvaj, Saudska Arabija, Slonokoščena obala, Svazi, Filipini, Južna Afrika, Gornji Volta, Urugvaj, Venezuela, Združene države Amerike.

Vdržalo se je 17 držav. Te države so: Argentina, Bahrein, Barbados, Kolumbija, Ciper, Fidži, Grčija, Indonezija, Jamajka, Jordanija, Libanon, Luksemburg, Mavricius, Panama, Katar, Španija, Tajska.

Odsotni so bili predstavniki Omana, Maldivijskih otokov in Tajvana (Formoze).

Po objavi izidov glasovanja je zavladovalo na generalni skupščini OZN veliko nadsušenje v vrstah predstavnikov držav, ki so podprle vstop LR Kitajske v OZN. Predstavniki LR Albanije je izjavil, da je izid glasovanja «velika zmaga za

Vzroki draginje

KPI predlaga skupen boj proti draginji, za pravično odmero davkov in za reforme

Kolikokrat se nam zgodi, da v tramvaju ali avtobusu slišimo pogovor med gospodinjami, ki se s polnimi torbami vračajo domov, da bi pripravile kosilo. In kolikokrat se razgovor, ki nujno zdrkne na cene in draginjo, zaključi z ugotovitvijo: «Preveč stavek, nihče več ne dela».

Vemo, da se je ta zgrešena misel vsidrila tudi med nami, posebno še med gospodinjami, ki jih vsak dan bombardira reklama in se nanje sipajo gore laži s časopisnih stolpcev, s televizijskih ekranov in preko radijskih valov. «Stavke» se vedno družijo z «ropi»... Gospodinja pa po takih poročilih povezuje «rop» z draginjo in cenami, edini pravi organizirani rop, ki smo mu v Italiji priča.

Čas je, da to goro laži odstranimo iz naše miselnosti. Med ljudstvom se je le nekaj časa omajala ta predstava

o draginji in njenih vzrokih, ko je na Veliki šmaren moral predsednik ZDA Nixon priznati denarno katastrofo. Tedaj je odkrito povedal, da bi izvozil del svoje inflacije (razvrednotenja kupne moči denarja) na zaveznike. Italijanski zakladni minister Ferrari Aggradi pa je tudi priznal, na televiziji, da so ameriški ukrepi škodljivi za italijansko gospodarstvo. Povedal je še nekaj več, v navalu iskrenosti. Da je ameriška inflacija lezla v naše domove še pred tem Nixonovim govorom in pred denarnimi ukrepi.

Za vsakih deset lir dražje hrane, zelenjave ali opreme, je naša gospodinja plačevala ameriške dolgove, ki so se prilivali v naše gospodarstvo skozi papirnate dolarje in plačilne bilance. Te dolgove poznamo: Vietnam, vojaška pomoč Izraelu in vsem fašističnim državam, od Portugalske (za vojno v Afriki) do Grčije, Turčije in Indonezije.

Tiste dni se je torej mit, da preveč stavekamo, razblinil. Italijanski podjetniki so namreč izračunali tudi to, koliko stanejo stavke. V prvih časih so ugotovili, da res oškodujejo gospodarstvo, ker se zmanjša proizvodnja. Toda to samo v mesecih, ko še traja sindikalni spor in gospodar noče popustiti. V trenutku, ko mora sprejeti delavske zahteve pa se stvari spremenijo. Mezdni poviški obratujejo v potrošnji in večajo prodajo, torej proizvodnjo in dobičke. Ne pozabimo, trdijo nekateri, da je «Boom» šestdesetih let bil tudi posledica mezdskih poviškov kovinarjev, ki so prav 1962 podpisali ugodnejšo delovno pogodbo.

Vendar tudi to ni dovolj. Vzroki draginje, stalnega višanja cen, so tudi gospodarsko — politični. Ni samo izrecna nakana gospodarskih in podjetniških krogov. Ti — v bistvu — iščejo svoj dobiček in ni razlogov, da bi ravnali drugače.

Kakšni kapitalisti bi bili, če bi ne skrbeli tudi za svoj dobiček.

Nasprotno pa se ravna država, ki bi morala iskati tudi korist ljudstva, ki jo sestavlja. Za nas ni tajnost, da je država prav tako razredna tvorba, kot notranja organizacija tovarne. Zato nas ne čudi, če državni in vladni organi grede na roko velekapitalu, v isto sapo pa tulijo, da se cene višajo samo zato, ker nekdo stavka.

Kako država pomaga velekapitalu? Predvsem z davčno politiko, ki je mnogo širša in bolj zapletena zadeva, kot si običajno predstavljamo. Navadno mislimo, da so davki samo tisti, ki jih redno plačujemo s kartelami. Toda to ni res. To je le najmanjši del davščine, ki jih plačujemo. Dve tretjini denarja nam država jemlje iz žepa, vsakokrat ko kupimo tudi eno samo karamelo. Za vsak predmet, ki ga kupimo, plačujemo davščine, ki so skrite v ceni in predstavljajo marsikdaj celo 40 ali več odstotkov celotne vrednosti.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Sindikalna enotnost in novi blok družbenih sil

Borimo se za tak blok družbenih sil, ki bi zbral okrog delavskega razreda široke množice in odločno podpiral politiko obnove države

«Critica marxista» je objavila predavanje o problemih boja za enotnost na sindikalnem področju, ki ga je imel na nekem študijskem srečanju tovariš Di Giulio. Iz tega predavanja smo odbrali nekaj misli, ki jih posredujemo našim bralcem.

Tovariš Di Giulio že na začetku svojega predavanja poudarja, da je potrebno, da se partija bolj zavzame za krepitev svojega vpliva v tovarnah in v idejnem boju; poudarja tudi, da stališča komunistov, ne le tista o splošnih zadevah, marveč tudi ona konkretna, ki obravnavajo probleme delavcev, je treba graditi odkrito in razpravljati o njih med množicami in z množicami (in ne samo med člani stranke), tako, da bodo te soočene z vsemi problemi delavskega boja. Zatem pa tovariš Di Giulio pravi:

«Politična angažiranost delavcev ni samo zadeva strank ampak je zanj neposredno zainteresiran tudi sindikat. Nepolitičnost slabi delavca v oceni vprašanj, s katerimi ima opravka.

Marsikdo meni, bolj ali manj odkrito, da se razvija sindikalna enotnost po lastni logiki, ne glede na dogajanja v politiki in političnih odnosih. Nekaterim se zdi, da delujejo delavci in sindikat v svetu, ki je drugačen od tistega, v katerem delujejo politične sile in da ta dva sveta ne občujeta med seboj. Narobe pa izkušnje vseh teh let kažejo, da so najtesneje povezani politični položaj, politični boj ter proces enotnosti ali razcepljenosti na političnih in sindikalnih tleh.

V teku je zblizevanje sil leve in spričo tega tudi težnja po spremembi političnega ravnotežja. Proti tej težnji deluje na vso moč nasilje celotnega bloka sil znotraj in zunaj leve sredine. Nastopile so, da bi zavrle te procese in pomirile položaj.

To ni samo parlamentarni spopad ali spor političnih sil. Danes je ta spopad v državi zelo srdit. Če ga zanemarimo, se utegne zgoditi, da zanemarimo odločilne probleme, ki kot navidezni problemi sindikalne enotnosti, stoje pred nami. Vse politične sile so se zavzele, da bi pridobile za svoje akcije najširše množice. Mi bijemo boj za tak blok družbenih sil, ki bi zbral okrog delavskega razreda široke množice iz mest in podeželja, srednje sloje in izobražence, ki bi odločno podpiral združevanje za politiko obnove v državi. Desne sile hkrati skušajo ustvariti blok družbenih sil, s katerimi bi osamile delavsko avantgardo, pritegnile v konzervativno ali povsem reakcionarno politiko široke kmečke množice, srednji sloj in mladino. Ustvariti hočejo torej osnovo za svojo konzervativno politiko, za reakcionarno pustolovščino.

Perspektiva sindikalne enotnosti terja, da dobro prepoznamo sile posameznih nosilcev združevanja. Na tem temelju moramo marsikaj storiti. Na primer: koliko so v tem procesu angažirani državni in poldržavni uslužbenci, z izjemo zgodovinsko sindikaliziranih strok z visoko razredno zavestjo kot so recimo železničarji. Po eni strani imamo navzočnost močnih avtonomnih sindikatov znotraj teh strok, za druge pa je resnica, da politika sindikalnih fede-

racij ne vpliva na avtonomne sindikate, marveč narobe, pogosto korporativistična politika avtonomnih sindikatov vpliva na sindikalne konfederacije ter na njihove člane. To je problem procesa, s katerim se moramo proprijeti.

O vprašanih kmečkih množic je v predavanju rečeno:

«Široke kmečke množice, ki so danes pod vplivom združenja veleposesnikov, skoraj nimajo stika z delavskim gibanjem. Zavzemamo se za združevanje delavcev, torej tudi dninarjev, toda kakšen odnos imamo do kmeta? Če ne bomo prav doumeli tega odnosa, se utegne omejiti strategija sindikalne enotnosti na ozka organizacijska vprašanja. Včasih očitno pozablamo, da je odvisna zmaga ali poraz od stikov, ki jih naveže delavski razred z ostalimi družbenimi sloji, usmerjenimi v demokratični in socialistični preobrazbi države. Izkušnje revolucij dvajsetega stoletja, od oktobrske do kitajske, pa tudi revolucij, ki so bile poražene, potrjujejo, da je bil odnos med delavskim razredom, srednjimi sloji in izobraženci vedno odločilen dejavnik zmage ali poraza».

Glede načina pristopanja k problemom enotnost je v študiji rečeno:

«Problem zadeva tudi način, kako se lotevamo vprašanja sindikalne enotnosti. Če se nam ne bo posrečilo pritegniti v proces sindikalne enotnosti tudi ljudi zunaj proletariata, nam preti nevarnost, da se poglobi razcepljenost tudi v delavskem razredu samem. Širina proletarskih sil, ki sodelujejo v procesu sindikalne enotnosti je namreč tesno povezana s celotnim gibanjem. Vedeti moramo, da enotni sindikat ne pomeni zaključka boja za enotnost delavskega razreda, ampak da je samo nov in ugodnejši pogoj za nadaljevanje boja za enotnost delavskega razreda. To je stalna naloga in v njenem uresničevanju moramo računati na nihanja, pa tudi na nesuspehe in poraze.

Z različnih strani prihaja jasen in enak odgovor: ustvariti moramo razredni sindikat. Beseda razredni lahko marsikaj pomeni. Da je sindikat razredni, če brani korist nekega razreda, je stališče, ki je sprejemljivo tudi pristašem korporativističnih nazorov. Vendar ga oni dejansko ne uresničujejo, ker se ne zavzemajo niti za prvine splošnega združevanja razreda, ampak delujejo sektorsko.

Razredni sindikat, ki skuša zbrati okrog sebe široke delavske množice, druge zaposlene in srednji sloj, ki si zastavlja za namen obnovo države, ki se zanjo bori, se mora opredeliti za nekaj poglavitnih političnih postavk svoje usmerjenosti. Tak sindikat mora postaviti za temeljno prvino prizadevanje po reformah in obnovi italijanske družbe, usmerjenosti boja, ki temelji na perspektivni reformi. To pa v sedanjih razmerah resnično daje sindikatu enotni nacionalni značaj ter omogoča pogoje za nov blok družbenih sil v razmerju z ostalimi družbenimi sloji. Torej sindikat, ki se razvija na demokratičnih tleh, ki ni demokratičen samo po zgradbi, temveč sprejema politično demokracijo in se za njen razvoj bori. Sindikata take vrste pa ni mogoče zgraditi na osnovi spontanosti».

Nekaj vtisov s potovanja po Združenih državah in Kanadi

Poslanca Albina Škerka, ki je bil skupaj z drugimi člani parlamentarne komisije za prevoze na obisku v Kanadi in v ZDA, smo naprosili, naj našim bralcem posreduje nekaj vtisov, ki jih je dobil med potovanjem. Objavljamo zapis, ki nam ga je dostavil:

«Naš namen je bil, predvsem, ogledati si moderne pristaniške naprave v Montrealu in New Yorku. V obeh krajih, in še posebej v kanadskem velenestu, smo občudovali veliko zmogljivost in obsežnost modernih pristanišč, kjer mrgoli ladjevja, ki ga pridne roke, največ črnske, naglo nakladajo ali razkladajo. To mrzlično stanje je naredilo na mene še poseben vtis tudi zato, ker sem prišel iz Trsta, kjer v nekdanjem delavnem pristanišču, sedaj vlada mrtvilo in zastareli žerjavi predolgo čakajo modernejši nadomestitev. Naj omenim, da pristanišče v Montrealu, ki je oddaljeno 1500 km od morja ima na razpolago 15 km pomolov z zmogljivostjo istočasnega natovarjanja ali raztovarjanja kar 140 ladij. V tem pristanišču, kakor tudi v New Yorku, je novi sistem prevozov s kontejnerji, v glavnem, že davno nadomestil zastarelega, ki je pri nas še vedno v praksi. Ko sem gledal te naprave, sem imel v mislih VII. pomol v Trstu, ki je stal že mnogo

milijard in sedaj že dolgo čaka, v popolnem brezdelju, na moderno kontejnersko opremo. Vse kaže, če bo šlo tako naprej, da bodo dela na tem velikem pomolu dokončana, ko bo sodobni način (sistem prevozov s kontejnerji) pomorskih in kopnih prevozov že zastarel.

Kot pripadnika narodnostne manjšine me je v Montrealu prijetno presenetila dvojezičnost. Vsi napisi, od uličnih imen do kašipotov in tudi reklamni veliki ali mali napisi so dvojezični. Tu bi se morali zgledovati naši oblastniki, ki se bojijo dvojezičnosti pri nas bolj kot hudič žegnane vode, in jo tolerirajo kvečjemu le na podeželju in še tam ne povsod.

Protislovja v New Yorku

V New Yorku, kjer smo ostali več dni in smo imeli več možnosti za ogled tega osem milijonskega mesta, ki se ponaša z največjimi nebotičniki na svetu, nas je presenetilo predvsem dvoje: veličina zgradb in naprav (od nebotičnikov, mostov, cest, pristanišča ipd.) ter silno protislovno družbeno življenje. V tem mestu vsakdo lahko že na prvi pogled opazi, po eni strani, veliko bogastvo in razkošje, ter istočasno, po

drugi strani, največjo revščino, v kateri živijo predvsem zelo številni črnci in tudi mnogi brezposelni belci. Življenje poteka mrzlično, v stalni skrbi po nečem, kar je treba hitro doseči. Imeli smo priliko videti in slišati mnogo zanimivosti. V Harlemu, kjer živi večstotisoč črncev, med katerimi je mnogo brezposelnih, vsakdo lahko zapazi veliko osamljenost, zoperstavljenost in bedo, v katero te ljudi silni krivična družbena ureditev. V tem mestu, kjer živi tudi večstotisoč Italijanov, Kitajcev in drugih narodnosti, so nas najbolj pretresli nadvse žalostni prizori v tistih četrtih mesta, kjer se zbira veliko ljudi (največ mladine), ki so zastrupljeni z mamili ali pa z istimi javno prekuščujejo. Tudi izven teh središč, na mnogih krajih, pogosto srečujemo onemogle mladince in tudi starejše, ki so se že zastrupili z mamili in prosijo miloščino, da si lahko nabavijo dozo tistega «zlahtnega» strupa, brez katerega ne morejo več prestajati. Drugi, prav tako bolni, in jih je mnogo, te lahko vsak trenutek ali kjerkoli na mestni ulici napadejo z nožem ali samokresom če jim ne izročijo zahtevane vsote (od 15 do 25 dolarjev), ki jo potrebujejo za nakup mamila.

Druga nič manjša nadloga, ki tare razpadajoči in pokvarjeni družbeni sistem, je alkoholizem, kateremu so podvrženi številni meščani, ki se zbirajo v svojem bednem središču, kjer lažje ceneje popivajo in se skromno hranijo. Ti nesrečneži so večinoma razcapani in umazani, mnogi izmed njih, tudi čezdan, spijo na pločnikih. Tudi ti so nevarni, ko ostanejo brez vinarja v žepu in jih muči neutješljiva žeja po alkoholu.

Ni varno hoditi po mestu

Neka italijanska plovna družba, ki imajo svojo podružnico v New Yorku, nas je v posebni okrožnici opozorila tudi na to žalostno plat mestnega življenja. V okrožnici je bilo med drugim podčrtano, da v četrti «Times Square» in v nekaterih drugih predelih mesta ni varno hoditi ponoči. V okrožnici je tudi rečeno naj se posamezniki ne kretajo sami v «Central Parku», to je v parku sredi mesta.

Po vseh teh žalostnih prizorih, ki smo jih videli, se ne moremo čuditi, da je prebivalstvo prestrašeno, in da so zvečer ulice skoraj prazne. Kolikor smo imeli priliko slišati, prebivalstvo ni na varnem niti doma, kjer prav tako lahko postane žrtev napada ali rop. Takih primerov je mnogo. Vse to silno obremenjuje tudi številno in dobro oboroženo newyorško policijo.

V New Yorku je zelo razširjena pornografija, ki se izraža povsod, v revijah, kinu in celo v restavracijah. V najbolj razkošnem predelu mesta, v Broadwayu, je restavracija, ki se za vabo gostov poslužuje treh mladih žensk, ki povsem gole zbujejo pozornost prisotnih in mimooidih. O tem nepozabnem potovanju po državi, ki je simbol izkoriščanja človeka po človeku in kjer človek velja le toliko kolikor dolarjev ima, bi lahko še mnogo povedal.

Preden zaključim, pripominjam še tole: ker sem letos obiskal tudi Sovjetsko zvezo, prvo in največjo socialistično državo na svetu, lahko s še večjo prepričanostjo trdim, da je tamkajšnja družbena ureditev neizmerno boljša.

Volilne skrinjice so spregovorile

Pregovor pravi, da je najbolj gluhi tisti, ki noče slišati. Med te spadajo, brez dvoma, slovenski klerikalci goriškega kova. Zanje je resnica, ki jo razvpjajo v eni izmed božjih zapovedi, pogojena antikomunistični histeriji in jo upogibajo tako, kakor se jim pač splača.

Zadnji, kričeči primer nam daje «Katoliški glas» izpred nekaj tednov. Gre za članek o volivah v Avstriji, ki so ga postavili kar v glavo prve strani.

Podrobna analiza avstrijskih volitev je lahko tudi resnična, toda molk je lahko tudi laž, če je zamolčano dejstvo tako, da bistveno spreminja vsebino informacije, ki jo časopis nudi.

Kaj piše «Katoliški glas»? To, da so v Avstriji zmagali socialdemokrati in da je ljudska (katoliška) stranka spet izgubila. To smo vsi vedeli, pričakovali pa smo si, da bo KG vsaj bežno omenil rezultat volitev na Koroškem, v dvojezičnih ali popolnoma slovenskih volilnih okrožjih. Zaman. Niti besedice, ki bi bralcem katoliškega tednika obrazložila, tako so Slovenci na Koroškem izbirali stranko, kateri so zaupali svoje glasove.

Le en stavek, na koncu članka. V njem trdijo, da je KP Avstrije prejela manj kot 5 odstotkov glasov in da torej ne bo imela predstavnikov v avstrijskem zveznem parlamentu. Katoliški tehnik ie seveda «pozabil» povedati svojim bralcem, da je tudi tokrat na Koroškem porastlo število glasov oddanih za komuniste, in to za 30 ali tudi več odstotkov glede na prejšnje rezultate. Za KP Avstrije so se spet odločili v prvi vrsti mladi slovenski volilci, v glavnem mladinci, ki so do nedavnega poslušali navodila koroške katoliške organizacije NSKS. Tudi tokrat (že drugič!) so se koroški Slovenci, predvsem mladi, opredelili za načelno politiko komunistične partije, kljub diskriminacijam, zatiranju in izigravanju, s katerimi bi jo radi vladarji avstrijski krogi spravili ob steno. Še enkrat so Slovenci na Koroškem potrdili pravilno politiko KPA, ki ima do slovenske manjšine načelen odnos in je v svoji volilni kampanji, preko svojega tiska in v televizijskih govorih tovariša Raimunda odločno ponovila, da se je in se bo zavzemala za slovensko manjšino, ker li to narekuje leninska tradicija komunistov in demokratični pogled na avstrijsko družbeno stvarnost. KPA ni uživala, do pred kratkim, podpore slovenskega prebivalstva, ki

je v glavnem sledilo dvema najmočnejšima strankama — socialdemokratski in demokrščanski (slednjo so podpirali tudi slovenski katoličani, ki imajo sicer svojo neodvisno organizacijo). V kratkem pa so spoznali, da jih obe stranki varata, ker hranita v sebi klice in žarišča šovinizma in — če se le da — Slovence zgolj strumentalizirajo.

Komunisti pa so kljub temu, da jih Slovenci niso poznali, vztrajali v svoji načelni politiki. Spominjamo se razgovora s predstavniki «uradnih» koroških organizacij, ki združujejo Slovence. Odgovarjali so nam, v zasebnih razgovorih, da se je edino Raimund (KPA) v deželnem zboru Koroške potegoval za Slovence, nato pa — po tem priznanju — tiho dodali: «Niso še časi, da bi podprli komuniste. Prešibki so.»

Drugič pa so spregovorile, tem voditeljem v brk, volilne skrinjice. V vaseh, ki so bile trdnjave katoliškega tabora, so mladinci potrojili glasove KPA in jih odrekli demokristjanom VPÖ. Socialdemokrati so svojo volilno bazo ohranili, demokristjanom pa se je razburljivo skrčila.

In kaj porečejo k temu goriški katoliški voditelji? Molčijo, v zadregi, in varajo svoje bralce, ker nočejo, da bi se ponovil koroški primer.

Kaj naj še rečemo? Tovarišem iz avstrijske komunistične partije lahko iskreno čestitamo in jim želimo, da bi svoj uspeh tudi organizacijsko utrdili in organizirali v teh vaseh in okrožjih trdne sekcije in celice, ki bodo tudi vnaprej organizirano vodile slovensko prebivalstvo v tem neenakem boju, ki je prej razrednega kot zgolj kulturnega značaja.

Tovariše iz avstrijske KP poznamo, ker smo se z njimi večkrat srečali, tu v Trstu in v naši deželi. Poznamo njihovo občutljivost za vprašanja naše manjšine in ne pozabljam na skupne nastope naših partij (KPI, KPA in KPJ) v težkih časih ilegale in krvave represije. V Pliberku so napredni koroški mladinci razdelili, med katoliško prirediteljo, letak z geslom: «Dolžnost kristjana je delati revolucijo (Camilo Torres)».

Pozdravljeni, novi tovariši, ki vam je krščanski nazor združen s bridkimi spoznanji krivic in diskriminacij narekoval radikalno izbiro. Pridružili ste se nam iskreno. Iskreno in složno bomo šli naprej.

* *

Partijsko šolstvo med NOB na Primorskem

Iz predavanja, ki ga je imel Dušan Furlan v krožku Pinko Tomažič v Trstu

Tovariš Dušan Furlan je pred kratkim predaval v krožku Pinko Tomažič v Trstu. Govoril je o partijskem šolstvu med NOB.

Objavljamo odlomek iz tega zanimivega predavanja.

Ves junaški odpor jugoslovanskih narodov že od začetka okupacije leta 1941, bi ne pomenil nič, bi bil jalovo, brezplodno početje, če bi ne bil zasnovan na programu, katerega cilji so bili dosegljivi, jasni in zato sprejemljivi za večino jugoslovanskega ljudstva. Ni potrebno še enkrat posebej poudariti zgodovinsko resnico, da gre za sluzga za to predvsem KPJ, poglaviti gibalni in usmerjalni politični sili v času narodnoosvobodilnega boja.

Reševanje nelahkega vprašanja kadrov

Program je bilo treba, razumljivo, ljudstvu posredovati tako, da bi ga to ne samo pasivno, čeprav z naklonjenostjo, sprejelo in razumelo, ampak se zanj tudi aktivno zavzemalo, se konkretno angažiralo v boju za doseg njegovih smotrov. Izredno pereče je bilo, potemtakem, že od vsega začetka vprašanje, kje najti oziroma kako ustvariti prepotrebne, idejno-politično pripravljene, trdne in zanesljive kadre, ki bi bili kos vse bolj zahtevnim nalogam osvoboditve, usmerjanja in aktiviranja množic za cilje protifašističnega narodnoosvobodilnega boja.

To nelahko in, lahko rečemo, odločilno vprašanje se je v teku osvobodilnega boja glede na različnost pogojev kraja in časa reševalo na različne načine. Spočetka v enostavnih, kasneje pa bolj organiziranih ter izdelanih oblikah. Enkrat v začetku druge polovice leta 1943 so se za izpolnitev teh potreb začele ustanovljati partijske šole. V Sloveniji so delovale tri: višja partijska šola pri CK KPS na Rogu, pokrajinska partijska šola za Štajersko in pokrajinska partijska šola za Slovensko Primorje in Gorenjsko. Tej bomo topot posvetili našo pozornost. Zlasti zaradi tragične usode, ki jo je doletela, in pa zaradi tega, ker je delovala na našem območju.

Narodnoosvobodilno gibanje na Primorskem se je po kapitulaciji Italije silovito razmahnilo. Zaradi specifičnih pogojev razvoja te pokrajine, je bila tu potreba po kadrih še večja kot drugje. Važnost strateško-operativnega položaja Slovenskega Primorja in Gorenjske, kot tudi politične ter vojaške naloge, ki so se s tem v zvezi pred narodnoosvobodilno gibanje postavljale, so to potrebo po kadrih še poudarjale. Zato sta pokrajinska komiteja KPS za Slovensko Primorje in Gorenjsko sklenila ustanoviti skupno pokrajinsko partijsko šolo, kjer bi se šolali in vzgajali partijski delavci za potrebe obeh pokrajin.

Pokrajinska partijska šola za Slovensko Primorje in Gorenjsko je bila ustanovljena 27. oktobra 1943 na Vojskem. Njen sedež je namreč moral biti zaradi varnosti nekje na ozemlju, ki so ga nadzorovale partizanske enote. Vrh tega se je moral nahajati nekako sredi poti za tečajnike iz Gorenjske, južne in severozahodne Primorske. Zbirno mesto tečajnikov je bila kurirska postaja

P-7. Šoli je bila dodeljena za njeno varnost manjša vojaška enota.

Prvi trije tečaji na Vojskem so končali mirno. V tečajih je bilo treba slušateljem v 10-14 dneh v dokaj zgoščeni obliki posredovati najosnovnejše teoretične temelje marksistične ideologije, njen pomen in vlogo v narodnoosvobodilnem boju, hkrati pa jim nuditi še vrsto praktičnih napotkov za njihovo politično delo na terenu in v vojski.

Snov programa, ki se je podajala na predavanjih, je nato bila še podrobneje obdelana na seminarjih. Poleg seminarjev so se tečajniki udeleževali tudi kolokvijev v zvezi z vprašanji praktičnega dela na terenu. V šoli so predavali Ivan Bratko Andrej, član PK KPS za Slovensko Primorje, Dušan Bravničar-Veljko, instruktor PK KPS za Slovensko Primorje, in Oskar Šavli-Jaka, član PK KPS za Gorenjsko.

Četrti tečaj je 8. decembra 1943 na Vojskem samo začel, končal pa se je na kmetiji pri Gačniku 22. decembra, kamor se je umaknil z Vojskega, kjer so ga 10. decembra napadli Nemci.

Največja nevarnost je že od začetka šoli grozila iz Idrije, kjer je bila nemška posadka okrog 1000 mož in zloglasni bataljon «Heine» 139. rezervnega polka planinskih lovcev. Šola je morala, skupaj s komando mesta, sama skrbeti za varnost. Med najučinkovitejšimi ukrepi, ki so bili za ta namen sprejeti, je nedvomno postavitev opazovalne točke nad Idrijo. To je pravzaprav rešilo četrti tečaj pred usodo, ki je kasneje doletela šestemu.

Šola je bila, kot rečeno, 10. decembra napadena od Nemcev. Toda bila je provčasno obveščena o nemški nameri in ni postala žrtev presenečenja. Pravočasno obvestilo je poslalo prav opazovalna točka nad Idrijo.

Napad Nemcev se je začel zgodaj zjutraj v obliki polkrožne obkolitve. Bila je gosta megla in iz jutranje teme je na gosto snežilo. Proti Mrzli Rupi so Nemci postavili zasledo. Šola se je pravčasno umaknila iz nastavljene zanke brez večjih žrtev. Padla sta tečajnika Zidanšek Stefan-Zlatko, komisar v Prešernovi brigadi, in Ferjančič Stanislav-Majko, komisar bližnje partizanske bolnišnice. Tečaj, kot že povedano, se je končal pri Gačniku, t.j. na kmetiji, ki leži nekaj kilometrov severozahodno od Vojskega.

Tragični zaključek šestega tečaja

Po četrtem tečaju je bilo predvideno, da se bo šola premaknila na Lokovec, kjer se je imel začeti peti tečaj. Začel se je 27. decembra v Gornji Tribuši. Obrambni položaj te vasi je vse prej kot dober. Med slušatelji petega tečaja je ves čas vladalo napeto vzdušje, vsi so bili v pričakovanju, da se bo nekaj zgodilo. Če je kdaj za koga držalo, da se je moral učiti s knjigo v eni in puško v drugi roki, je to vsekakor držalo za slušatelje četrtega in petega tečaja. Bili so v stalni pripravljenosti na spopad in premik. Peti se je navzlic temu srečno končal 8. januarja 1944. Toda še dobro se šola ni premaknila v Čepovan, ko je Gornji Tribušo obiskal bataljon «Heine» iz Idrije, da bi jo pokončal.

Ko se je 10. januarja 1944 v Čepovanu začel šesti tečaj, so Nemci sprožili proti enotam IX. korpusa večje ofenzivne operacije. V šoli je bilo 114 tečajnikov, več kot preveč, da ne bi bila v zagati, ko se je neposredno znašla sredi bojnih operacij, ki se je morala vanje vključiti. Mnogi tečajniki s terena so ob tej priložnosti prvič šli skozi trdo preizkušnjo večje okupatorske ofenzive ter se seznanili z naporji in tegobami partizanskega načina bojevanja.

V noči med 19. in 20. januarjem 1944 se je šola z drugimi enotami vred umaknila iz nemškega obroča,

(Nadaljevanje na 4. strani)

Počastitev spomina padlih za svobodo

Gostovanje PD Slovenec iz Boršta v Taboru

Prosvetno društvo Slovenec iz Boršta že več časa sodeluje s prosvetnim društvom Ivan Cankar iz Tabora v Savinjski dolini. Junija letos je pevski zbor omenjenega društva gostoval v Borštu. Tedaj je bil sprejet sklep, da bodo Borštani še letos vrnili obisk. In to se je zgodilo preteklo nedeljo. V Savinjsko dolino so se odpeljali, poleg pevcev in odbornikov društva Slovenec, tudi številni člani in prijatelji društva, med katerimi je bil tudi tov. Dušan Lovriha, župan iz Doline.

Sprejem v Taboru je bil zelo pri srčen. Na trgu pred šolskim poslopjem je goste iz zamejstva pozdrav-

vil starešina hmeljarjev. Takoj zatem je bila počastitev spomina padlih za svobodo. Predstavniki društva Slovenec so položili venec pred ploščo, na kateri je vklesanih 86 imen, pevski zbor, pod vodstvom Draga Petaros, pa je zapel pesem Žrtvam.

Po krajšem prijateljskem srečanju so se Borštani v spremstvu predstavnikov družbenih organizacij iz Tabora odpeljali v Šempeter, kjer so jim predstavniki krajevnega turističnega društva razkazali znamenito rimsko nekropolo, katero občudujejo znanstveniki in turisti, ki prihajajo iz raznih delov sveta.

Po ogledu šempeterske nekropole je bil na sporedu obisk v hmeljarskem središču v Žalcu. Tu sta goste pozdravila predsednik občinske Zveze kulturno prosvetnih organizacij in podpredsednik skupščine občine Žalec.

Popoldne je bila prireditev v dvorani Partizan v Taboru. Koncert so izvajali pevci iz Boršta in iz Tabora, sodelovala sta tudi dva mlada harmonikarja iz Boršta. Po priložnostnih govorih o pomenu srečanja in nadaljnega sodelovanja med prosvetnimi društvi, in po izmenjavi spominskih daril, je bilo družabno srečanje.

Sodelovanje med društvi Ivan Cankar in Slovenec naj se nadaljuje in krepijo naj se bratske vezi med prebivalci Boršta in Tabora. Tako je bilo poudarjeno na nedeljskem srečanju.

Boj za demokracijo v Španiji dobiva širšo in popolnejšo vsebino

Iz govora, ki ga je imela Dolores Ibaruri na kongresu bivših španskih borcev v Ljubljani

Pred kratkim je bil v Ljubljani kongres španskih borcev. Kongresa se je udeležila tudi Dolores Ibaruri - Passionaria, predsednica KP Španije. Objavljamo nekaj odlomkov iz govora, ki ga je imela na kongresu.

Španija se prerojeva pod impulzom delavskega razreda in rastoče opozicije demokratičnih sil proti diktaturi. Budi se pod impulzom boja novih generacij, ki nočejo živeti podrejeno, zakaj hočejo stopati v ritmu nove epohe, ko narodi napredujejo k socializmu.

Rezultati španske vojne so danes, ko je minilo 30 let od fašistične zmage, povsem drugačni od tistih, ki jih je predvidela španska reakcija in s katerimi je špekulirala v prvih letih svoje evforije. Tisti, ki so bili včeraj premagani, zmagujejo danes v boju za demokracijo in svobodo. Demokratično in protifašistično gibanje je po treh desetletjih fašizma, krvavih pregonov, zaporov, mučenj in streljanj, širše in globlje celo od tistega gibanja, ki je delovalo na predvečer rušenja monarhije in razglasitve republike.

Falanga, to je izrazito fašistična organizacija, ki je bila politična baza v prvih letih frankizma, predstavlja v današnji Španiji samo še žalosten in osovražen spomin. Od tistega uvoženega fašističnega gibanja je ostalo samo še nekaj oseb, strašil, brez korenin in brez vpliva, ki se trudijo, da bi preživela, vendar jih družbeni razvoj potiska v pozado.

Vse to pa ne pomeni, da je boj lahek. Španska reakcija se noče sprizniti z izgubami, ki jih doživlja, na vse kripnje brani svoje pozicije, svoje interese.

Najreakcionarnejše sile v Španiji skušajo s pomočjo verske sekte «Opus Dei», ki deluje v službi sektorja monopolističnega kapitala, zagotoviti nadaljevanje režima, opirajoč se na podporo jenkijevskega imperializma in vsiljuje Španiji monarhijo, ki jo je ljudstvo zrušilo že aprila 1931.

Današnja Španijo označujeta nestabilnost in nenehen boj med opusdeistično vlado in večino ljudstva. Čedalje globlje postaja prepad, ki ločuje uradno opusdeistično Španijo, soudeleženko korupcije in kraje nacionalnega bogastva in pa Španijo iz tovarn, rudnikov, delavnic, vasi, univerz, šol, ki z naraščajočo bojevitostjo opozarja, da se je pripravljena bojevati za zrušenje sedanjega režima in za vzpostavitev demokratičnega.

Izkušnje, ki smo jih pridobili v času šestmesečnega izrednega stanja, ki so ga uvedli pred procesom v Burgosu, so potrdile, da politika preganjanja in nasilja ne more več zastaviti Španije na njeni poti v svobodo, kot ne more zaustaviti razvoja ljudskega odpora proti diktaturi. Ta odgovor dobiva iz dneva v dan nove razsežnosti. Po celem letu bojev smo znova vstopili v jesen, ko smo pričeli velikim bojem delavcev in drugih družbenih plasti različnih poklicev.

Boj za demokracijo dobiva danes

drugačno, širšo in popolnejšo obliko in predstavlja logičen izraz nove stvarnosti. Huda politična napaka bi bila, če bi podcenjevali in zavračali katerekoli sile, ki so pripravljene pomagati vzpostavljati demokratičen režim, v okviru katerega se bodo lahko pogovarjale različne družbene in politične skupine.

Čas spreminja obrise, opušča stare poti, gasi sovraštvo in prispeva k dozorenju mnenj. Potrebno je odpraviti sedanje protiljudsko stanje polno sovraštva, da bi lahko s prizadevanji novih generacij, ki ne poznajo izkušenj vojne, ki pa so pripravljene graditi novo Španijo, ki bo temeljila na svobodi ljudstva in bo odprta vsem obzorjem napredka.

Komunistična partija Španije že danes predlaga — kot začetek sporazuma med različnimi protifrankističnimi silami za boj za zrušenje diktature in vzpostavitev demokratičnega režima — sklenitev pakta za svobodo.

Program tega pakta naj bi bil zajet v štirih točkah. Te točke so:

1. ustanovitevčasne nacionalne širokokoalijske vlade;
2. popolna amnestija za politične zapornike in izgnance;
3. uveljavitev političnih svoboščin brez vsakršne diskriminacije;
4. izvedba svobodnih volitev za ustavodajno skupščino, ki bo odločala o prihodnjem političnem režimu Španije.

Ta politika enotnosti KP Španije je vkoreninjena v današnji stvarnosti in dobiva čedalje več pristašev. Veliko je že storjenega za uresničitev tega sporazuma ali pakta, s katerim si prizadevamo ustvariti razmere za demokratično izpričevanje — s tem pa se bo začelo novo obdobje španske zgodovine.

Dva nova mladinska krožka

Razstava knjig v krožku «Vigred» v Šempolaju.

Skupina zavednih mladincev in mladink v Šempolaju je sklenila, da ustanovi v tej vasi nov mladinski krožek. Po večmesečnem prizadevanju je bil sklep uresničen. Prejšnjo soboto je krožek, ki se imenuje «Vigred», odprl svoj sedež. Uradnega odprtja novega sedeža se je udeležilo mnogo mladine iz okoliških vasi. Predsednik pripravljalnega odbora dijak Ivan Širca je v priložnostnem nagovoru prikazal dosedanja prizadevanja in nakazal smernice bodočega delovanja mladinskega krožka. Na svečanosti je spregovoril tudi nabrežinski župan dr. Legiša, mladi tržaški pesnik Marko Kravos pa je prebral nekaj svojih pesmi. V prostorih krožka je bila ob tej priliki tudi razstava slik mladega slikarja

Vladimira Klanjščka iz Gorice. Mladinci so priredili tudi razstavo slovenskih knjig.

Po večmesečnem rednem delovanju se je te dni v Trstu izoblikoval krožek mladih ljudi, ki se je poimenoval «Mladinski krožek Janca Premrla - Vojka».

Krožek, ki združuje visokošolce, dijake višjih in srednjih šol ter mlade zaposlene ljudi, ima namen pozitivno — prosvetno delovanje, spodbujati mladega človeka k študiju važnih vprašanj našega časa, posebno narodnega vprašanja; iskati stike z mladimi ljudmi vseh nazorov in mišljenj tako na Tržaškem kakor na Goriškem in Beneškem kakor v Sloveniji; zanimati se za socialno in ekonomsko problematiko našega kraja in naših ljudi; organizirati študijska srečanja o perečih problemih slovenskega prebivalstva, posebno mladincev; javno nastopati, ko gre za življenjska vprašanja našega človeka.

V spomin

Umrj je tovariš Andrej Čok - Slavko iz Lonjerja šte. 244. Neizprosna bolezen mu je pretrgala nit življenja v starosti 66 let.

Pokojni tovariš je bil zaveden Slovenec in komunist. Aktivno je sodeloval v protifašističnem boju. Bil je med prvimi, ki so se vključili v osvobodilno gibanje. Med vojno je zgradil znani bunker v Lonjerju, v katerem je bilo zatočišče za partizanske borce. Sovra-

žnik je, kot je znano, odkril omenjeni bunker in zaradi tega je tov. Slavko prestal mnogo hudega. Posledice mučenja so ostale in mu skrajšale življenje.

Slava njegovemu spominu.

Tovariši iz sekcije Vostok (Sv. Ivan v Trstu) se s hvaležnostjo spominjajo tovariša Josipa Perion, ki je preminil pred tremi meseci.

Tovariš Perion je vstopil v KP leta 1945. Od tedaj dalje je aktivno deloval v organizacijah. Bil je član sekcijskega komiteja, ki deluje na področjih rajona Sv. Ivan, Podlonjer, Lonjer in Sv. Alojz. Odlikoval se je zlasti pri širjenju komunističnega tiska. Naloge, ki so mu bile poverjene je vestno izpolnjeval. Tovariši in prijatelji so cenili njegovo delo, še posebej zato, ker je bil zelo natačen in seveda čezvse pošten.

Tovariš Perion je širil tudi naš list in zbiral prispevke za tiskovni sklad. Tudi zato se ga DELO hvaležno spominja.

V počastitev spomina tovarišev Josipa Perion in Andreja Čok daruje skupina upokojencev iz Lonjerja in Podlonjerja 3.000 lir za DELO.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

kulturni dom

V soboto, 30. t.m. ob 21. in v nedeljo, 31. ob 16. uri gostuje

GLEDALIŠČE «KOMEDIJA» IZ ZAGREBA

z glasbeno komedijo

GOSLAČ NA STREHI

Po pripovedkah:

Šolema Alejhema

Napisal: Joseph Stein

Besedilo pesmi: Sheldon Harnick

Glasba: Jerry Bock

Režiser: Vlado Stefančič

Dirigent: Ferdo Pomykalo

Abonenti Slovenskega gledališča

imajo 50% popusta

Prodaja vstopnic vsak delavnik od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma; v nedeljo eno uro pred pričetkom predstave. Rezervacije na telefon 734265.

BERTOLT BRECHT
BOBNI V NOČI
drama in komedija

V četrtek, 4. novembra ob 16. uri (Abonma Red F - okoliški)

Nadaljevanje

Vzroki draginje

(Nadaljevanje s 1. strani)

Te davke plačujemo vsi enako, gospodarji in delavci, revni in bogati. Razumljivo je, da je za nas, ki delamo, 10 tišoč lir mnogo več kot za milijarderja. In vendar se država okorišča največ prav od teh davkov. Viden je primer, recimo, nove socialdemokratske davčne reforme, ki jo je izdelal minister Preti. Znani davek IVA bo samo vplival na cene, predvsem predmete široke potrošnje, ki doslej niso bili obdavčeni. Istočasno pa ni nobene garancije, da bodo bogati zares plačevali davke. Utajili bodo velik del svojih dobičkov, državni proračuni pa bodo še naprej sloveli na odtrganih davkih naših plačilnih seznamov in nakupov naše gospodinj, ki bo — ko bo izvedela, da se je spet nekaj podražilo — zagodrnjala proti stavkam.

Ne, gospa, gornjajte raje proti vladi.

Godrnjati pa ne pomaga. Kaj predlaga KPI? Predvsem skupen, enoten boj vseh zainteresiranih slojev, delavcev, kmetov in malih podjetnikov, za drugačno davčno reformo, proti draginji in višanju cen, za drugačno gospodarsko politiko. Za zares pravične, direktne in progresivne davke. Za druge reforme, ki edine lahko spremenijo sedanjo strukturo družbe. Za večjo vlogo nekapitalističnega gospodarstva v državi — zadrug, malih kmetij, obrtništva.

Partijske šole

(Nadaljevanje s 3. strani)

nakar je krenila najprej na Šentvško planoto, nato v Cerkno.

Za tolikšno število tečajnikov, kolikor se jih je znašlo v šestem tečaju, ni bilo drugega primerne kraja z ustreznimi poslopji. Da bi nadoknadila zamujeni čas, je šola takoj začela z intenzivnim delom. Tečaj se je imel končati 31. januarja. Poleg partijske šole je takrat bila v Cerknem še komanda mesta s svojo zaščitno enoto, poveljstvo VOS, signalistični tečaj in več partizanskih delavnic. Štab korpusa je bil v Zakrižu. V Jesenicah je bila podoficirska šola na severozahodnih obronkih Cerkna Prešernova, na zahodnih Gradnikova in na jugozahodnih Vojkova brigada, ki je držala položaje proti Idriji. Okrog Cerkna so, torej, bile razporejene vse enote 31. divizije. Divizijski štab je bil v Čepļah, vzhodno od Cerkna.

Zdelo se je, da se bo tudi 6. tečaj 31. januarja srečno končal v resnici se je tragično zaključil 27. januarja zjutraj.

Nemška komanda v Idriji je za partijsko šolo v Cerknem izvedela od partizanskih ubežnikov. V nemških dokumentih, ki so bili kasneje zaplenjeni, je sicer omenjena kot podoficirska šola, toda iz vseh poznejših dogodkov je razvidno, da so Nemci mislili le na partijsko šolo.

Napad na šolo v Cerknem je izvedla posebej izurjena napadalna skupina bataljona «Heine», ki ji je poveljeval poročnik Teichner. Oborožena ja bila z dvanajstimi strojnimi, dvema srednjima minometalcema, dvema težkima strojnima in šestimi trombluskimi puškami. Vsi pripadniki napadalne skupine so bili oblečeni v bele halje, ker je po hribovju, a tudi v dolinah bilo še precej snega.

Nemci so se pretihotapili v Cerkno mimo vseh zased, stražarskih mest, patrolj in štabov. Potem, ko so opravili naporen osemnajstkilometrski nočni marš po njim domala

neznanim terenu oziroma po poteh in stezah, ki jih še domačini niso dobro poznali. Zares ni potrebno napenjati možganov, kako jim je to lahko uspelo.

Prvi jih je nekaj minut čez osmo opazil stražar šolske zaščitne enote. Spustil je proti njim strel in takoj padel. Nemci so v trenutku zasedli vse dominantne točke trga in osredotočili napad na «Ljudski dom», kjer je bil sedež šole. Sreča, da so nekaj dni prej predavanja končala in so se tečajniki individualno pripravljali na zaključne izpite. Sicer bi bile žrtve mnogo večje.

Iznenadnost napada je povzročila med tečajniki, drugimi partizani in prebivalstvom velik preplah. Nepričakovan sovražnikov napad je namreč od nekdanj za vsako še tako utrjeno vojaško enoto najtrša bojna preizkušnja. V Cerknem pa tisti trenutke pravih bojnih enot sploh ni bilo.

Vse se je iz nevarnega cerkljanskega kotla umikalo kakor je vedelo in znalo, neorganizirano in brez vodstva. Vsak se je začel umikati od tam, kjer se je v trenutku napada znašel. Rešitev je bila v odločilni meri odvisna od sreče.

Vseh žrtv napada je bilo 47, pretežno iz partijske šole, nekaj iz drugih enot in ustanov ter med civilnim prebivalstvom. Napad na partijsko šolo v Cerknem predstavlja enega najbolj bolečih udarcev, kar jih je utrpelo osvobodilno gibanje na Slovenskem. Bil je rezultat določene spremenjene nemške taktike protipartizanskega bojevanja, ko so se njihove enote začele posluževati gverilskih oblik borbe. Pri tem so se opirale predvsem na pomoč svoje obveščevalne službe, ki je običajno tudi določila cilj in proučila najugodnejše možnosti napada. Očitno je, da pri tem ni šlo brez domačih pomagačev.

Tako imenovani «krvavi labinjski klanec», ki je bil domala postlan s trupli tečajnikov, ne bo nikdar šel iz spomina onih, ki so bili očividci krvave hekatombe. Tla so bile dobesedno prepojena s krvjo padlih.

V kratkem bo v Cerknem tem in vsem številnim drugim žrtvam narodnoosvobodilnega boja na Cerkljanskem postavljen edinstven spomenik, šola-spomenik NOB, kjer se bo preko generacij v njej učeče se mladine trajno ohranjal spomin nanje, ki so v velikem boju za osvoboditev domovine in splošni prepod svet darovali največ — svoja življenja. V Sloveniji in Trstu zbiramo prostovoljne prispevke zanjo. Vsem doslejšnjim darovalcem, naj gre tudi s tega mesta najiskrenejša zahvala.

GLASBENA MATICA - TRST

V soboto 6. novembra 1971 ob 21. uri v Kulturnem domu v Trstu

SLOVENSKI OKTET

Jože Kores
Danilo Čadež
Andrej Štrukelj
Tone Kozlevčar
Marjan Stefančič
Peter Care
Božo Grošelj
Peter Ambrož

Umetniški vodja:
dr. Valens Vodušek

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst
Ulica Torrebianca, 12

«Adunata» v Rimu

Njega dni je gologlavi in gobcati Duče rjovel v Rimu in vihtel na visokem odru islamski meč. To je bilo v soboto popoldne, ko je v Rimu sonce prijetno še gredo in so na trgu Fori Imperiali v tem lesketu korakale njegove našemljene opice.

Minilo je trideset let in še več. Čez trg Fori Imperiali bodo neredno korakale trume pripeljanih starčkov in babic. Ta se bo vsedel na rjav oguljen kamen, izvlekel iz bisage kos kruha, nekaj kozjega sira in vse skupaj veselo otepal, zraven pa si od časa do časa obrisal fouček ob hlače.

Kje so časi našemljenih opic, ki so mislile, da korakajo kot trume bogov? Kje so časi velikih raziranih komedij na tem trgu? Razkoračenih govornikov in redarjev ob robu trga, da bi kdo ne ušel pred koncem adunate?

Naši časi, leto 1971, imajo to, kar si zaslužijo.

Na Fori Imperiali bo danes, morda jutri, na Dan mrtvih, spregovoril škof, ki naj bi bil tudi «koperski». Po dolgem molčanju ga je v tretji starosti spet zamikalo, da bi — kot v starih časih — zavihtel meč vojne proti jugoslovanskim narodom. Zbral bo — listke nekdo že plača — tisoče ezulov, maševal bo sredi trga «begunec» med begunci, koprski škof brez prepustnice. Okoli križa in sveč velike modre zastave s kozo in rogovi. Pa mu je rekel Gospod: «Pasi moje ovce».

Govori se, da je na sporedu kermesse na trgu Fori Imperiali v Rimu, še novr presenečanje. Kot v filmu, kjer je Franco Franchi vedno skupaj s Ciccio Ingrassio, bo na velikem trgu v Rimu spregovoril še popevkar («Una lacrima sul viso...») Gianni Bartoli.

No, in kaj?

Prijatelj, ki bere te vrstice se lahko tudi vpraša, kaj me žuli, da pišem o teh stvareh. Nič novega ni, če gre Santin na tako zborovanje. In Bartoli tudi. In da jim nekdo plača vlake. In da jim dajo na razpolago veliki trg v italijanski prestolnici, srcu, ki utripa za «prijateljstvo» z Jugoslavijo.

Zanima me samo koprski škof brez škofije, A. Santin. Zapisal sem, da je bil previdno tiho, dokler mu je voda tekla v grlo. Dočakal je starost, ko bi moral (po papeških pravilih) oditi v nezasuženi pokoj. Tedaj so njegovi prijatelji razpredli v mestu akcijo, da bi nam ostal. Ni jim šlo za škofa, pač pa za političnega voditelja nacionalistične in iredentistične desnice v mestu. Za takega ga je označil celo rimski dopisnik tednika «Il Mondo». Zbrali so podpise družinskih poglavarjev, tercijskih in gospodinj ter odrinili, v delegaciji, v sam Vatikan. Papeža bi tudi prepričali, ko bi v Vatikanu nekdo ne pripomnil, da je treba poizvedeti, kaj mislijo Slovenci. Baje se je tudi slovenska duhovščina angažirala tiste dni, a v nasprotnem smislu.

Ni čuda, torej, če so bili slovenski duhovniki, ki so se tiste dni prav tako mudili pri Svetem sedežu, brdko presenečeni, ko je nekemu uspelo, da je v Vatikan prinesel, kot dragoceno relikvijo, nekaj sto podpisov slovenskih vernikov pod pobožno prošnjo: «Vrnite nam škofa Santina...»

Ne vemo, kdo je vse zbiral podpise, da bi v Trstu ohranili štab šovinizma. Pravijo, da so se angažirali tudi nekateri slovenski šolniki. Za imena pa zares ne vemo. Zal, ker bi se jim radi zahvalili, tudi za adunato na Fori Imperiali.

Morda pa jih pozna tista gospodična, ki je tiste dni postala škofova laična svetovalka, tajnica ali nekaj sorodnega?

Črt